UTÓSZÓ

Az ENSZ legutóbbi népesség-statisztikai kiadványa szerint a Földön 4 milliárd 415 millió lélek el; azon a nagypontosságú elektronikus jelzőkeszüléken pedig, amelyet Washington egyik forgalmas terén állítottak fel, pénteken, 1980. március 14-en, greenwich-i idő szerint 19 óra 42 perckor kerek szám jelent meg: Földünk elérte a 4,5 milliárdos lélekszámot.

Az elmúlt 4 esztendő (1976–1980) alatt, ezek szerint, a világ népessége kerek fél milliárd lélekkel gyarapodott volna, ami élesen ellentmond a népesedésrobbanás mérséklődéséről e könyvben is szereplő tényadatoknak.

Az ellentmondás részleges feloldását abban a hivatalos jelentésben találhatjuk meg, melyet a Kínai Népköztársaság Központi Statisztikai Hivatala tett közzé 1979 nyárutóján, kevéssel e könyv kéziratának elkészülte után. E szerint a Kínai NK-nak 1978 végén nem az ENSZ statisztikákban szereplő mintegy 865 millió lakosa volt, hanem Tájván szigetével együtt 975 millió, melyből Tájván népessége 17 millió főt tett ki.

Ami a világnépesség számában ez után is fennmaradó különbözetet illeti, annak pontos magyarázatát nem ismerjük. Igaz, a népesedési szakértők minduntalan megismétlik azt a figyelmeztetésüket, hogy a harmadik világ legnépesebb országainak lakosságszámát és gyarapodását jelző abszolút- és viszonyszámok értékelésénél – az adatgyűjtés páratlan nehézségei miatt – nem árt úgynevezett *bizonytalansági tényezőket* figyelembe venni. Azt azonban aligha hitte volna valaki is, hogy ezek a bizonytalansági tényezők százmilliós nagyságrendűek lehetnek. A legújabb ENSZ kimutatásban ugyanis India szemben az 1976. évi 620 440 000

főnyi és az 1977. évi 631 726 000 főnyi népességével – 775 700 000 lakossal jelenik meg.

Visszatérve a kínai népességszámot kimutató hivatalos adatokra, ezekből egyebek között arról értesülünk, hogy a KNK-nak 1971 és 1978 között sikerült az évi népszaporulatot 21,8 ezrelékről 12 ezrelékre csökkentenie. 1978-ban mintegy 17 millió születéssel szemben 6 millió halálozás állt. Az Országos Népi Gyűlés V. ülésszakán elfogadott program szerint a gyarapodási arányszámot 1980-ban 10 ezrelékre, 1985-ig pedig 5 ezrelékre kívánják mérsékelni. Amennyiben a fenti előirányzatot, amelyhez hasonlót nem ismer a történelem, sikerül maradéktalanul megvalósítani, a Kínai NK lakosságszáma 2000-ben – ahelyett, hogy 1300 millió főre emelkednék – 1100 millió alatt marad.

*

A bukaresti Népesedési Világkonferencia évszázadunk végéig 2,0–2,1 százalékos általános növekedési ütemet jósolt, nevezetesen 2,4–2,5 százalékosat a fejlődő és 1,0–1,1 százalékosat az iparilag fejlett országokban. A világ össznépességének jelenlegi gyarapodási ütemét illető számításokban is érvényesül némiképp az ún. *bizonytalansági tényező.* Az ENSZ legutóbbi népesség-statisztikai kiadványa évi 1,8 százalékos átlagos gyarapodási ütemről beszél (38 esztendőnkénti megkétszereződés), míg a washingtoni elektronikus óra mutatói szerint az évi gyarapodási ráta elérné a 2 százalékot (34,5 évenkénti megkétszereződés). Az utóbbi rátán belül a Harmadik Világ, a Kínai NK-t is ideszámítva, közel 2,4 százalékkal, az iparilag fejlett országok népessége pedig mintegy 0,8–0,85 százalékkal gyarapszik. Annak feltételezéséből kiindulva, hogy a hivatalos program értelmében a KNK évi szaporodása már 1980-ban 1 százalékra mérséklődik, felmerül a kérdés, hogy

milyen ütemben gyarapszik majd az idén a Kínán kívüli fejlődő világ mintegy 2,4 milliárd főnyi lakossága? Egyszerű számítással megállapíthatjuk, hogy az emberiség nagyobbik felének (több mint 53 százalékának) gyarapodási üteme – rendes körülmények között (vagyis éhínségek közbejötte nélkül!) – még mindig erősen megközelíti az évi 3 százalékot (23 évenkénti megkétszereződés!). Ez a meglepően magas ütem újólag alátámasztja a szakértőknek azt a sokszor hangoztatott – ismert demográfiai törvényszerűségeken alapuló – meggyőződését, hogy mivel az eljövő 20 esztendőben a szülőanyák száma szinte megkétszereződik, hiába hoz majd minden anya kevesebb gyereket a világra, a születések abszolút száma és az összlakossághoz viszonyított arányszáma változatlanul magas marad, sőt bizonyos ideig talán meg növekszik is. Persze döntő szerepet játszik a természetes szaporulat további alakulásában a halálozási arányszám. 1978-cal ellentétben az 1979-es gazdasági év, szerencsénkre, viszonylag nyugodtabb volt. Mert ha történetesen megismétlődik az 1978-as – 10 millió, zömmel 5 éven aluli kisgyermek életét követelő – éhség-tragédia, ez egy csapásra ismét 2,5 százalékra csökkentené a szaporulatot. Mindent egybevetve, az elmondottakból ismét csak az következik, hogy Földünk lakossága – ha csak valamilyen iszonyatos katasztrófa nem történik – egy emberöltőn (mintegy 30 éven) belül óhatatlanul eléri a 7 milliárdos lélekszámot.